

Lorestan University

Online ISSN: 2717-2325

Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas

journal homepage: <http://www.gsma.lu.ac.ir>

Research Paper

Rural-urban links and its role in the development of rural economy with emphasis on tourism, Case study: Hesar Valiasr district (Avaj Township- Qazvin province)

Jamshid Einali ^{a,*}, Sakineh Azarakhsh ^b, Azam Bigdeli ^c^a Associate Professor of Geography and Rural Planning, Department of Geography, Humanites Faculty, University of Zanjan, Zanjan, Iran.^b Master's degree in Geography and Rural Planning, Department of Geography, Humanites Faculty, University of Zanjan, Zanjan Iran.^c PhD Student in Geography and Rural Planning, Department of Geography, Humanites Faculty, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 23 July 2022

Accepted: 27 September

2022

Available online: 21

December 2022

Keywords:

Rural-Urban Linkage,
Rural Economy,
Rural Second Home
Tourism,
Hesar Valiasr district.

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the role of rural-urban linkages and its impact on the rural economy through the development of tourism in Hesar Valiasr district (Avaj Township- Qazvin province). In this applied research we used descriptive-analytical method based on the analysis of official statistical data and questionnaire data. The statistical population of the study consists of heads of households living in villages with second tourist houses, which according to the population and housing census data (2016) amounted to 1163 cases, which was selected as a sample using Cochran's formula 285 cases. One-sample t-test and two-sample t-test were used to analyze the questionnaire data. The results of the analysis of official statistical data showed that the population of the sample villages had a decreasing trend until 2006 and after that in the period of 2011 and 2016 shows a significant increasing trend which can be reflected in the number of residential units in the Sample villages observed. The results of data analysis of the questionnaire showed that rural-urban linkages through improving communications and communication technologies, developing public infrastructure and increasing investment in rural areas with average values (4.36), (4.17) and (4.07) has had the greatest impact on the development of rural economy due to tourism. In addition, the results of the study of two groups of villages (located on the main axis of road communication and with a distance from the main road) in the study area showed that the two indicators "attraction of class and creative groups" and "general tourism infrastructure" "There are a significant difference between the two groups of studied rural.

1. Introduction

Rural-urban linkages include spatial (flow of people, goods, money, ideas, market, information, etc.) and sectoral flows (between agriculture, industry, services and tourism sectors), which improves interdependence and Synergy between urban and rural spaces and functions through economic dynamics, social links and environmental synergies. In other words, urban areas due to the accumulation of capital,

institutions, services, markets and industries are considered as engines of rural development, which help the development of rural areas in the following ways: A- providing access to financial resources, b- access to reliable market network and communication infrastructures and c- Strengthening urban and rural economic linkages. From the point of view of some researchers, the tourism sector includes the spatial and sectoral flows between urban and rural environments. So, the growth of tourism and recreational activities

*Corresponding Author.

Email Adresses: einalia@znu.ac.ir (J. Einali), sakinehazarakhsh48@gmail.com (S. Azarakhsh), bigdeli2211@gmail.com (A. Bigdeli)

To cite this article:

Einali, J., Azarakhsh, S., Bigdeli, A., (2023), Rural-urban links and its role in the development of rural economy with emphasis on tourism, Case study: Hesar Valiasr district (Avaj Township- Qazvin province). Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas, 3 (12), 81-101

Doi:10.52547/gsma.3.4.81

can have important effects for local economies and especially for catalyzing economic and social development in rural areas. The purpose of this research is to investigate the role of rural-urban linkages in rural economy through the development of tourism and tries to answer this question: what is the relationship between rural-urban linkages and the development of the rural economy through tourism in the rural settlements in Hesar Valiasr district?

2. Methodology

The current research is applied and descriptive-analytical in terms of method, and the required data was collected using a 5-level Likert questionnaire. The validity of the used items has been confirmed using the opinions of experts and the reliability of the indicators has been calculated using Cronbach's alpha to the extent of 0.884. In order to investigate the effects of rural-urban linkages in the development of the rural economy based on second home tourism, the statistical data of the population and housing census (1966-2016) has been analyzed. Also, questionnaire data has been analyzed using one-sample t-test and 2-sample t-test. The statistical population of the research includes 15 villages with second tourist houses in Hesar Valiasr district (Avaj Township in the west of Qazvin province), which is among 1163 permanent resident households, using Cochran's formula (assuming p and q to be 0.50) the number of 285 households was selected as a sample and the questionnaire was distributed in the sample villages in a simple random manner.

3. Results

- Checking the statistical data of the population and housing census periods

The results of the official data of the population and housing census in the statistical periods of 1966-2016 show that the population of the studied villages has had a severe decline. So, it has decreased from 6051 people in 1345 to 5917 people in 1355 and 5085 people in 1365. The trend of population decrease intensified in the statistical period of 1375 and decreased to 3269 people, and this trend shows the lowest number of population in the statistical periods with 2621

people in the statistics of 1385. In addition, in the statistics of 2015, the population of the sample villages has reached 3877 people with a relatively large increase.

- Analysis of the data collected through the questionnaire

The results of the analysis of the questionnaire data using the parametric t-test of one sample with the assumption of test value of 3 (as the average of the 5-level Likert scale) show that the numerical average calculated for all indicators of the influence of rural-urban linkages in the development of the rural economy through tourism development has achieved higher than test value. So that the difference from the optimal limit for all indicators is reported at the 99% significant level and the difference in the 95% confidence interval is reported as positive in all lower and upper limit cases. Also, the results of the two-group t-test between the villages located on the main communication axis and the villages far from the main axis (at least 3 km) show that the two indicators of attracting creative class and groups and general tourism infrastructure among the two groups of the studied villages have a significant difference due to the economic linkages between the village and the city in the studied area.

4. Discussion

The results of the data analysis show that rural-urban linkages in the studied area have led to the expansion of tourism activities and especially the development of second homes tourism in the sample villages. So, the positive effect of these linkages can be seen in improving communication technologies with an average of (4.36); the development of public infrastructures in the increase of the population of the village with an average of (4.17) and the increase of investment in the village (mostly in the form of renovation of ancestral houses, construction of tourist villas, creation of gardens and tourism facilities in the village and...) with an average of (4.07). In addition, the positive effect of rural-urban linkages in the development of touristic villages in the study area has led to the attraction of creative classes and groups, capital and resources from urban areas, and plays an important role in the

formation of entrepreneurial activities and the sustainability of the villages under study.

5. Conclusion

The results of the analysis of the general population and housing census data show that the development of tourism second homes in the studied villages has increased the population compared to the previous statistical periods, and the most important reason can be the reverse migration from the city to the village due to the

development of communications, rural roads and the provision of welfare services. So that the expansion of rural-urban linkages has led to the construction of new houses and especially tourist villas for spending time and developing entrepreneurship through the provision of tourism services in the studied villages, which plays an important role in diversifying and improving employment and income opportunities for permanent residents in studied villages.

دانشگاه لرستان

شاپای الکترونیکی: ۲۷۱۷-۲۳۲۵

فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی

<http://www.gsma.lu.ac.ir>

مقاله پژوهشی

پیوندهای روستا- شهری و نقش آن در توسعه اقتصاد روستایی با تأکید بر گردشگری (مطالعه موردی: دهستان حصار ولیعصر، شهرستان آوج- استان قزوین)

جمشید عینالی^{۱*}، سکینه آذرخش^۲، اعظم بیگدلی^۳

^{۱*} دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

^۳ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله:

۱۴۰۱/۰۳/۰۲

پذیرش نهایی:

۱۴۰۱/۰۶/۱۹

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۰۹/۱۰

واژگان کلیدی:

پیوندهای روستا-

شهری،

اقتصاد روستایی،

گردشگری خانه‌های

دوم روستایی،

استان قزوین.

هدف تحقیق بررسی نقش پیوندهای روستا- شهری و تأثیرگذاری آن در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در دهستان حصار ولیعصر (شهرستان آوج- استان قزوین) است. نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی مبتنی بر تحلیل داده‌های آماری رسمی و داده‌های پرسشنامه‌ای است. جامعه آماری پژوهش را سرپرستان خانوار ساکن در روستاهای دارای خانه‌های دوم گردشگری تشکیل داده‌اند که براساس داده‌های سرشماری نفوس و مسکن (۱۳۹۵) بالغ بر ۱۱۶۳ مورد بود که با استفاده از فرمول کوکران ۲۸۵ مورد به عنوان نمونه انتخاب شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای از آزمون‌های t تک نمونه‌ای و t دو نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج تحلیل داده‌های آماری رسمی نشان داد که جمعیت روستاهای نمونه تا سال ۱۳۸۵ روند کاهشی و بعد از آن در دوره ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ روند افزایشی محسوسی را نشان می‌دهد که نتیجه آن را می‌توان در تعداد واحدهای مسکونی در روستاهای نمونه مشاهده کرد. نتایج تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای نشان داد که پیوندهای روستا- شهری از طریق بهبود ارتباطات و فناوری‌های ارتباطی، توسعه زیرساخت‌های عمومی و افزایش سرمایه‌گذاری در روستا به ترتیب با مقدار میانگین ۴/۳۶، ۴/۱۷ و ۴/۰۷ بیشترین تأثیر را در توسعه اقتصاد روستایی در اثر گردشگری برجا گذاشته است. نتایج حاصل از بررسی دو گروه روستاهای (واقع بر روی محور اصلی ارتباطی جاده‌ای و دارای فاصله از راه اصلی) در محدوده دهستان نشان داد که دو شاخص "جذب طبقه و گروه‌های خلاق" و "زیرساخت‌های عمومی گردشگری" تفاوت معناداری در بین دو گروه مورد مطالعه وجود دارد.

۱. مقدمه

فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، بحران‌های حومه و غذا، مهاجرت‌های روستا- شهری، تجدید نظر در سیاست‌های بخشی و نظایر آن به شدت اقتصاد روستایی را در کشورهای در حال

تغییرات رخ داده در چند دهه اخیر بویژه در مواردی از قبیل آزادسازی تجارت بین‌المللی، سیاست‌های ریاضتی، توسعه

* نویسنده مسئول:

پست الکترونیک نویسندگان: einalia@znu.ac.ir (ج. عینالی)، sakinehazarakhsh48@gmail.com (س. آذرخش)، bigdeli2211@gmail.com (ا. بیگدلی).

نحوه استنادی به مقاله: عینالی، جمشید؛ آذرخش، سکینه؛ بیگدلی، اعظم (۱۴۰۱). پیوندهای روستا- شهری و نقش آن در توسعه اقتصاد روستایی با تأکید بر گردشگری، مطالعه موردی: دهستان حصار ولیعصر (شهرستان آوج- استان قزوین). فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی. سال سوم، شماره ۴ (۱۲)، صص ۸۱-۱۰۱.

نماید، زیرا هر دوی این فضاها تفکیک‌ناپذیر بوده و توسعه هر یک به توسعه دیگری بستگی دارد (Midgley & Cazorla, 197: 197). به طوری که، شهرنشینی مستلزم دگرگونی‌های گسترده‌تری است که به نفع ساکنین آن بوده و جمعیت روستایی نیز از آن سود می‌برند. از طرف دیگر، توسعه روستایی نه تنها به نفع مناطق روستایی می‌باشد، بلکه مناطق شهری نیز از این فرآیند سود می‌برد. این امر به دلیل پیوندهای تولید و هزینه‌ای که با یکدیگر دارند، نقش اساسی ایفا می‌کند (Gebre & Gebremedhin, 2019: 1). به طور معمول از دیدگاه برخی از محققان، پیوند روستایی- شهری برای توسعه مناطق روستایی، کاهش فقر و تحولات روستایی از اهمیت بالایی برخوردار است (Akkoyunlu, 2015., Tacoli and Vorley, 2015). به طوری که، تعمیق و تقویت پیوندهای روستا- شهری به شکل‌گیری تحول و تنوع اقتصاد روستایی با تمرکز بر پیامدهای آن بر شکل‌گیری سرمایه، ارتقای روحیه کارآفرینی، بهبود درآمد و فرصت‌های شغلی در جوامع روستایی، راهکاری مناسب برای توسعه پایدار و کاهش فقر و نابرابری روستایی دنبال می‌شوند (Haggblade et al., 2010., Briones, 2017). در بیشتر کشورهای در حال توسعه، اتخاذ سیاست‌های مبتنی بر قطب‌رشد، منجر به تمرکز سرمایه، نیروی کار و منابع به طور فزاینده‌ای در چند نقطه منتخب شهری تا دهه ۱۹۷۰ شده است (Douglass, 1998; Tacoli, 1998). در نتیجه این سیاست‌ها، "فقر روستایی" به طور فزاینده‌ای تبدیل به "فقر شهری" شد، زیرا بسیاری از افراد فقیر روستایی به اسکان غیر رسمی شهری با ویژگی‌هایی از قبیل سطح بیکاری بالا و اشتغال اندک و نظایر آن پیوستند (Mulongo et al., 2010: 2). ارتباطات بین روستا و شهر نقشی اساسی در تولید درآمد، اشتغال و ثروت در نواحی روستایی دارد (Akkoyunlu, 2015: 20., Sagynbekova, 2017: 457). تعامل بین مناطق روستایی و شهری برای توسعه اجتماعی- اقتصادی هم در جوامع روستایی و هم در جوامع شهری اهمیت بالایی دارد. اهمیت بیشتر تعامل بین این دو در صورتی بیشتر خواهد بود که به

توسعه تحت تأثیر قرار داده است (Mendez-Barron, 2016: 411., Giannakis, 2014: 39). از دیدگاه برخی از صاحب‌نظران، تفاوت عمده بین مناطق روستایی و شهری را می‌توان در شیوه- زندگی، تراکم جمعیت و در دسترس بودن خدمات اجتماعی- اقتصادی مورد بررسی قرار داد (Leyk et al, 2019., Güneralp et al, 2020). از این منظر، مناطق روستایی در مقایسه با مناطق شهری از نظر توسعه اقتصادی- اجتماعی با نارسایی‌های ساختاری متعددی از قبیل دسترسی به منابع مالی، دانش و فناوری، خدمات و زیرساخت‌های اساسی مواجه‌اند که بر روی فرصت‌های توسعه آنها تأثیر می‌گذارد (Relu, 2013: 2., Einali & Romiani, 2015: 117). این چالش‌ها در کنار دسترسی محدود به خدمات مدرن، سطح پایین استانداردهای زندگی، سطح نازل آموزش، محرومیت‌های اجتماعی، فقر نسبی بالا، دسترسی و حمل و نقل نامناسب و نظایر آن به افزایش آسیب‌پذیری اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی در فرآیند توسعه منجر می‌شود (Midgley & Cazorla, 2012., Gebre & Gebremedhin, 2019: 1). بنابراین، کاستن از نارسایی‌های روستا- شهری در ابعاد مختلف، نیازمند بسیج منابع از طریق اراده سیاسی برای معرفی سیاست‌های توانمند و تقویت ظرفیت‌های محلی برای انجام سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی بستگی دارد تا بتواند ظرفیت‌های لازم را از طریق ارتقای بهره‌وری روستایی در راستای رشد اقتصادی و به تبع آن توسعه اجتماعی و اقتصادی این مناطق مهیا سازد (Colenbrander, 2016: 4). در این رابطه، (Wakeford, 2013: 65)، اظهار می‌کند که مناطق روستایی بایستی برای نیل به توسعه پایدار، بایستی چالش‌هایی از قبیل زیرساخت‌ها (دسترسی به بازارهای شهری، فناوری اطلاعات و ارتباطات)؛ حفظ سرمایه انسانی و بهبود بازار کار؛ دسترسی به نوآوری‌های مبتنی بر فرهنگ محلی؛ ارتقای ظرفیت کسب و کار؛ و بهبود خدمات عمومی را برطرف کنند.

با توجه به چالش‌های پیش گفته، مناطق روستایی از منظر برنامه‌ریزی تفکر درباره مناطق روستایی و شهری به عنوان حوزه- های جداگانه در راستای توسعه پایدار موضوعی غیر موجه می-

زنجره‌های تأمین مستقیم؛ و پیوندهای حاکمیتی، که ساختارهای حاکمیتی شهری و روستایی را با روشی دموکراتیک و مشارکتی فراهم می‌کند، مشاهده کرد (Jennings et al., 2015). از دیدگاه (Copus, 2013)، پیوندهای روستایی و شهری، دربرگیرنده جریانانی از مردم، کالاها، منابع و اطلاعات بین سکونتگاه‌های انسانی است، که به عنوان محرک مهمی از فعالیت‌های اقتصادی و کارآفرینانه گردشگری عمل می‌کند. ارتباطات روستایی و شهری همچنین جریان ایده‌ها و انتشار نوآوری را به پیوندهای روستایی و شهری می‌افزاید (Akkoyunlu, 2015: 21). به عقیده هوانگ و همکاران (۲۰۱۴) گردشگری روستایی برای توسعه متقابل مناطق شهری و روستایی یکی از مهمترین ابعاد وابستگی فضایی روستا و شهر را نشان می‌دهد.

امروزه تأثیر شهر بر توسعه مناطق روستایی به عنوان یک امر مسلم مورد پذیرش محققان است. به طوری که، به عقیده برخی از محققان، مناطق شهری بدلیل انباشت سرمایه، موسسات، خدمات و صنایع، به منزله موتورهای توسعه روستایی محسوب می‌شوند (Glaeser & Xiong, 2017., Collier et al., 2018). این امر به‌ویژه برای روستاهای پیرامون شهرها که دارای وابستگی اقتصادی- اجتماعی بیشتری به شهر هستند، نقش حیاتی دارد. از این رو، اتصال فضایی شهر و روستا و دسترسی به بازارها از طریق ارتقای بهره‌وری نقش مهمی در فرآیند توسعه ایفا می‌کند (Midgley & Cazorla, 2012: 1., Glaeser & Xiong, 2017: 2). به عنوان مثال، رولنیک (۲۰۱۰) معتقد است که، ارتقای روابط شهر و روستا با توجه افزایش جمعیت و بروز مشکلات متعدد اقتصادی و ناهنجاری‌های اجتماعی در مناطق شهری در اروپای غربی، خود را در شکل توسعه گردشگری روستایی نشان داده است که این امر به افزایش مقطعی جمعیت روستایی بویژه در مناطق دارای پتانسیل گردشگری شده و عاملی برای توسعه اقتصاد محلی و تأمین خدمات و زیرساخت‌های عمومی روستایی شده است (Rollnick, 2010: 85). مطالعه گلاسر و همکاران (۲۰۱۵) در ایالات متحده نیز نشان می‌دهد که توسعه گردشگری

جای اینکه به طور جداگانه به مناطق شهری و روستایی نگاه شود و به عنوان پیوند این دو مورد توجه قرار گیرد (Gebre & Gebremedhin, 2019: 2).

مفهوم پیوندهای شهری و روستایی ایده عملکردها و جریان‌های مکمل جابجایی مردم، سرمایه، کالاها، اشتغال، اطلاعات و فناوری بین مناطق روستایی و شهری در ابعاد مختلف است (UN-Habitat, 2020: 2., Yaacoub & Alouini, 2020: 534). پیوندهای روستایی-شهری را می‌توان از دو منظر مشاهده کرد: الف- پیوندهای مکانی سکونتگاه‌ها (افراد، ایده‌ها، کالاها، پول، اطلاعات و ...) ب- پیوندهای بخشی (بین کشاورزی، صنایع تولیدی، گردشگری و خدمات) (IIED, 2018). از دیدگاه برخی از محققان، روابط روستایی و شهری را می‌توان به طور کلی به عنوان "روابط ساختاری، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی که بین افراد و گروه‌ها که بین شهر و مناطق روستایی برقرار است" تعریف کرد (Mendez-Barron, 2016., Pinzon-Salcedo & Torres-Cuello, 2018). از این منظر، پیوندهای روستایی و شهری شامل جریان فضایی و بخشی است. مورد اول به عنوان مثال به جریان مردم، کالاها، پول یا اطلاعات اشاره دارد، در حالی که دسته دوم کالاهای کشاورزی را که از مناطق روستایی به شهرها منتقل می‌شوند و یا کالاهای تولیدی را در جهت دیگر تولید می‌کند، را در بر می‌گیرد (Ndabeni, 2016: 2). همچنین، پیوند شهر و روستا به بهبود وابستگی‌های متقابل و هم‌افزایی بین فضاها و عملکردهای شهری و روستایی بیشتر از طریق پویایی اقتصادی، پیوندهای اجتماعی و هم‌افزایی‌های زیست محیطی مورد توجه محققان قرار گرفته است (Markolf et al., 2018; UN-Habitat, 2020). این جریان‌ها، وابستگی‌های متقابل و هم‌افزایی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته اهمیت بیشتری می‌یابد. از دیدگاه (Jennings et al., 2015)، پیوند روستایی- شهری را همچنین می‌توان در زمینه‌های سیستم‌های غذایی منطقه شهری؛ پیوندهای زیست محیطی از قبیل خدمات اکوسیستم؛ پیوندهای اجتماعی- اقتصادی، از جمله

در مناطق روستایی به گسترش سرمایه‌گذاری و توسعه کارآفرینی محلی به رشد تعداد زیادی از موسسات کوچک گردشگری منجر شده است که تاثیر بسزایی در رشد اشتغال غیر کشاورزی دارد (Glaeser et al., 2015). (Jones et al., 2020) با بررسی شواهدی از نقاط مختلف جهان نشان داده‌اند که شهرها مزایای زیادی در توسعه اقتصاد روستایی ارایه می‌کنند که به بهبود بهره‌وری، ارزش افزوده، افزایش گردش مالی و پایداری کسب و کارهای محلی می‌شوند (Jones et al., 2020). (Vaishar et al., 2015) در جمهوری چک نشان می‌دهد که توسعه جمعیتی شهرهای کوچک به عنوان اقامتگاهی برای افراد خلاق، نقش مهمی در حفظ هویت محلی، تامین منابع مالی و خدمات و بازار برای مناطق روستایی دارد (Vaishar et al., 2015). (Su, 2011) در چین نشان می‌دهد که در دو دهه اخیر بروز مشکلات و چالش‌های زندگی شهری از قبیل افزایش آلودگی‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی عاملی برای رهایی از استرس زندگی شهری، هر چند در کوتاه مدت به توسعه گردشگری روستایی شده و نقش ویژه‌ای در بازسازی اقتصادی-اجتماعی روستایی چین ایفا کرده است (Su, 2011).

(Wakeford, 2013: 65)، با توجه به نارسایی دیدگاه‌های قبلی در رابطه روستا و شهر بویژه سرمایه‌گذاری در مناطق منتخب شهری در قالب تئوری نشت به پایین پیشنهاد اصلاحات گسترده در توسعه منطقه‌ای اتحادیه اروپا و سیاست‌های مشترک کشاورزی آن را ارایه کرده است. از دیدگاه وی، اگر مشاغل روستایی برای ایجاد ارزش افزوده به صورت محلی سرمایه‌گذاری کنند، ضمن ایجاد زمینه اشتغال بیشتر و ارزش افزوده بالاتر می‌تواند به سازماندهی خدمات عمومی و بازارهای روستایی کمک کند. (Wadie, 2020: 4) در اوگاندا نشان می‌دهد که شهرها نقش زیادی در ایجاد فرصت‌های شغلی خارج از مزرعه در مناطق روستایی را فراهم می‌کنند که در کنار توسعه بازارهای محلی، تامین منابع مالی و خدمات تخصصی و عمومی به افزایش انعطاف‌پذیری اقتصاد محلی که از عوامل "فشار"

متعدد- از جمله خرد شدن اراضی، تنش‌های ناشی از تغییر اقلیم و ناپایداری درآمد کشاورزی رنج می‌برند، منجر می‌شود. به عقیده وی، مردم محلی، به خصوص جوانان به دنبال معیشت‌های جایگزین برای کشاورزی بویژه گردشگری تمایل زیادی نشان می‌دهد. (Christiaensen & Kanbur, 2017) در اوگاندا نشان می‌دهد که تغییر در سرمایه‌گذاری عمومی به سمت شهرهای میانی و کوچک عملکرد بهتری در بهبود روابط اقتصادی شهر و روستا در زمینه‌های تامین منابع و خدمات، بازار، تامین تکنولوژی و نظایر آن دارد که به کاهش فقر منطقه‌ای کمک می‌کند.

(Asher et al, 2019: 1)، با استفاده از یک مجموعه داده آماری (۱۹۹۰-۲۰۱۳) در هند نتیجه گرفته‌اند که روابط روستا و شهر مبتنی بر تامین نیروی انسانی برای مشاغل شهری با فاصله روستا از شهر ارتباط زیادی دارد. براساس یافته‌های مطالعه روستاهایی با فاصله ۲۰ کیلومتر و کمتر از شهر دارای افزایش فعالیت اقتصادی و تغییرات کاربری غیر کشاورزی بیشتری بوده است. به عقیده (Partridge et al, 2007)، توسعه مناطق شهری منجر به بروز اثرات اقتصادی مثبت بر مناطق روستایی پیرامون از طریق تقاضای بیشتر برای محصولات کشاورزی و استفاده از جاذبه‌های تفریحی یا تمرکززدایی از مشاغل در جستجوی عوامل تولید ارزان‌تر می‌شود. با این حال، همچنین می‌تواند منجر به تاثیرات منفی بر فعالیت اقتصادی و استانداردهای زندگی، به ویژه در روستاهای دور افتاده بدلیل هزینه‌های بالای انتقال کالاها و محصولات شده و با افزایش مهاجرت روستایی - شهری به تخلیه نیروی کار جوان منجر شود (Storeygard, 2016., Asher and Novosad, 2018). مطالعه (Diao et al, 2019) در غنا بیانگر تاثیر مثبت توسعه مناطق شهری در بهبود معیشت و کاهش فقر روستایی است. به عقیده آنها، با ارتقای پیوندهای روستا- شهری، بسیاری از خانوارهای روستایی در مناطق نزدیک به شهرها با فرصت‌های متنوع شغلی در فعالیت‌های غیر کشاورزی مواجه می‌شوند و همچنین بهبود دسترسی آنها به بازارهای مصرف

کند. به همین ترتیب، پیوندهای روستایی و شهری قوی‌تر همچنین می‌تواند نقشی اساسی در کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه داشته باشد (Imai et al., 2017., Liu et al., 2021). از دیدگاه برخی از محققان، در برخی از مناطق روستایی مناطق روستایی کشورهای در حال توسعه، خانوارهای روستایی برای اینکه وابستگی کمتری به درآمد کشاورزی داشته باشند، به شغل غیرکشاورزی مانند گردشگری به عنوان وسیله ای برای تنوع درآمد خود اعتماد می‌کنند. بنابراین، مناطق روستایی نشانه‌هایی از شیوه‌های زندگی شهری را نشان می‌دهند (Dashper, 2015., Hatcher, 2017). در این رابطه، برخی از محققان، رابطه مکمل بین فضاهای جغرافیایی و هویت متفاوت آنها را به منزله یک سنگ بنا برای ظهور گردشگری خلاق در مناطق روستایی و شهرهای کوچک می‌دانند که تاکید ویژه‌ای به ابعاد نمادین فرهنگ محلی که مردم در آنها رابطه با فضا را توسعه داده‌اند، دارند (Collins & Cunningham, 2017:101; Einali et al., 2020:3). به عبارت دیگر، در زمانی که پیوندهای روستا-شهری به افزایش میزان تحرک مردم و ایده‌ها به همراه سرمایه و منابع منجر می‌شود، ابتکارات گردشگری مبتنی بر مکان توسعه می‌یابد و به افزایش تعامل فرهنگی و در نتیجه توسعه کسب و کارهای خلاق در مقاصد روستایی کمک می‌کند (Campos et al., 2018: 370; Bakas et al., 2020:3).

از دیدگاه برخی از محققان، بخش گردشگری شامل جریان فضایی و بخشی بین محیط‌های شهری و روستایی است. به طوری که، رشد گردشگری و فعالیتهای تفریحی می‌تواند تأثیرات مهمی برای اقتصادهای محلی و به ویژه برای کاتالیزوری توسعه اقتصادی و اجتماعی در مناطق حاشیه‌ای یا مناطق روستایی داشته باشد (SACN, 2014: 2). به عنوان مثال، هال، معتقد است که گردشگری "ابزاری مهم" برای توسعه منطقه ای و محلی در بسیاری از مناطق کشورهای توسعه یافته است (Hall, 2007: 19). اهمیت گردشگری به ویژه در مناطق حاشیه ای و روستایی که این

شهری نقش به‌سزایی در مدرن سازی تولید کشاورزی، افزایش سطح درآمدها، دسترسی به فناوری و نهاده‌های جدید تولید روستایی دارد. مطالعه (Chen et al, 2016) در چین نشان داد که مناطق شهری به واسطه انباشت سرمایه و منابع و بازار نقش مهمی در توسعه روستایی از طریق بهبود بهره‌وری کشاورزی، متنوع-سازی اشتغال و درآمد و بهبود استانداردهای زندگی دارد. (Briones, 2017) با بررسی دستورالعمل‌های استراتژیک برای تنوع‌بخشی به اقتصاد روستایی در کشورهای آسیایی به نقش مناطق شهری در موارد زیر اشاره می‌کند (Briones, 2017): الف- تامین دسترسی به منابع مالی؛ ب- دسترسی به شبکه بازاری مطمئن و زیرساخت‌های ارتباطی؛ و ج- تقویت پیوندهای اقتصادی شهری و روستایی.

بررسی ادبیات مرتبط با اقتصاد روستایی نشان می‌دهد که اقتصاد روستایی دربرگیرنده بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات و گردشگری است که نقش مهمی در توسعه ملی و محلی ایفا کند (RELU, 2013., Phillipson et al. 2011). به عبارت دیگر، اقتصاد روستایی دربرگیرنده بخش‌های متعدد تولیدی (عمده فروشی و خرده فروشی، ساخت و ساز، آموزش و بهداشت، مدیریت عمومی و خدمات حرفه ای و بازرگانی)؛ مدیریت سرزمین (طیف گسترده‌ای از خدمات اکوسیستم از قبیل تولید مواد غذایی، الوار و انرژی، تهیه آب تمیز، ذخیره کربن و مدیریت سیل)؛ فعالیت‌های مبتنی بر کارآفرینی و ایجاد اشتغال؛ و گردشگری و خدمات مرتبط با آن است (Briones, 2017: 17., Fan & Arndt, 2019:3). از طرفی دیگر، بررسی ادبیات مرتبط با پیوندهای روستا-شهری در اقتصاد گردشگری روستایی نشان می‌دهد که مطالعات متعددی در سطح بین‌الملل صورت گرفته است که به برخی از آنها اشاره می‌شود. مطالعه آککویونلو (۲۰۱۵) در ترکیه نشان می‌دهد که خوشه بندی مناطق روستایی و شهری در واحدهای برنامه‌ریزی منطقه‌ای می‌تواند زمینه مناسبی را برای ایجاد شبکه‌های تجاری گسترده و تبادل دانش و منابع بین شهر و مناطق روستایی و به تبع آن در توسعه گردشگری فراهم

منطقه بوده و به تعمیق پیوندهای روستایی- شهری منجر شده است. هدف این تحقیق بررسی نقش پیوندهای روستا- شهری و تاثیرگذاری آن در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری و فعالیت‌های مرتبط با آن در این منطقه روستایی است و تلاش می‌کند تا به این سوالات پاسخ دهد که آیا بین پیوندهای روستا- شهری و توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری در منطقه مورد مطالعه رابطه معناداری وجود دارد؟ و اینکه آیا می‌توان تفاوت خاصی در این مورد بین روستاهای مورد مطالعه مشاهده کرد؟

۲. روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به لحاظ روش از نوع توصیفی- تحلیلی مبتنی بر جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات به شیوه میدانی است. به طوری که، با بررسی منابع مختلف و استخراج شاخص‌ها و متغیرها، اقدام به طراحی پرسشنامه با استفاده از طیف لیکرت شد (جدول ۱). روایی گویه‌های مورد استفاده با بهره‌گیری از نظرات متخصصان تأیید شده است. برای بررسی پایایی گویه‌های مورد استفاده با استفاده از آلفای کرونباخ به میزان ۰,۸۸۴ محاسبه شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از دو روش متفاوت استفاده شده است. در ابتدا به بررسی داده‌های آماری سرشماری نفوس و مسکن (۱۳۹۵-۱۳۴۵) پرداخته شده و در گام بعدی به تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای با بهره‌گیری از آزمون‌هایی از قبیل t تک نمونه‌ای (بررسی مطلوبیت پیوند روستا- شهری در توسعه اقتصاد روستایی)، t دو گروهی (بررسی تفاوت تاثیرگذاری پیوند روستا- شهری در روستاهای گردشگری‌پذیر با توجه به دسترسی به راه‌های اصلی) اقدام شده است.

بخش به عنوان محرک رشد اقتصادی، رفاه و فرصت‌های شغلی مورد استفاده قرار گرفته است، بسیار زیاد است (Saarinen, 2007). به طور خاص، بهبود زنجیره تأمین مواد غذایی و خدمات گردشگری می‌تواند به عنوان یک منبع مهم بالقوه برای ایجاد ارتباطات فضایی شهر و روستا در راستای کاهش فقر روستایی مطرح شود (Rogerson, 2016., Saarinen & Rogerson, 2014). با توجه به موارد بررسی شده، می‌توان گفت که، اتخاذ رویکرد جامع‌گرایانه به توسعه سرزمینی در سطوح محلی و منطقه‌ای که همزمان مناطق شهری و روستایی را دربرمی‌گیرد، امروزه در بسیاری از کشورهای دنیا مورد پذیرش برنامه‌ریزان قرار گرفته است. رویکرد توسعه دوگانه شهر در مقابل روستا اکنون با سه حالت توسعه جامع جایگزین شده است، که عبارتند از (Rollnick, 2010: 85): الف- رویکردهای توسعه ارتباطات روستایی و شهری، ب- توسعه یکپارچه منطقه‌ای و ج- سیاست‌های پایدار شهرنشینی. به طوری که، در این رویکردها به اتخاذ استراتژی‌های خاصی به منظور کاستن از شکاف‌های شهری- روستایی از قبیل توسعه گردشگری، توسعه شهرهای کوچک و میانی، متنوع‌سازی اقتصاد روستایی و ایجاد کریدورهای توسعه توجه شده است. محدوده جغرافیایی منطقه مورد مطالعه در تحقیق حاضر دربرگیرنده روستاهای واقع در دهستان حصار ولیعصر از توابع شهرستان آوج در استان قزوین است که به خاطر قرارگیری در دامنه‌های کوه‌های خرقان از سلسله ارتفاعات ایران مرکزی و دارا بودن جاذبه‌های طبیعی مناطق کوهستانی، روستاهای پایکوهی و میان‌کوهی و چشمه‌های متعدد و سرشاخه‌های رودخانه چنگوره در دو دهه اخیر مورد توجه مهاجران سال‌های قبل قرار گرفته است. به طوری که، توسعه گردشگری مبتنی بر خانه‌های دوم گردشگری شکل غالب فعالیت‌های گردشگری در

جدول ۱. شاخص‌ها و متغیرها و گویه‌های پژوهش

شاخص	متغیرها	گویه‌ها
پیوندهای اقتصادی روستا- شهر	تامین منابع مالی	تامین اعتبارات لازم برای راه‌اندازی خانه‌های بوم‌گردی، ارایه اعتبارات برای راه‌اندازی کسب و کارهای خرد گردشگری، تامین سرمایه در گردش، تامین اعتبار خرید ملزومات و تجهیزات، تامین اعتبارات گسترش فعالیت‌های مرتبط با گردشگری، مهاجرت معکوس و توسعه ساخت و ساز، توسعه ساخت خانه‌های دوم و ...
		تسهیل جابجایی مردم، مهاجرت معکوس به روستا، جابجایی سرمایه و سرمایه‌گذاری از طرف ساکنین شهری،
	پیوندهای مکانی	

بهبود جابجایی کالاها و ارتباطات بازاری، تبادل اطلاعات و دانش، دسترسی به فناوری و مهارت‌ها و ...	
سرمایه‌گذاری در توسعه کشاورزی، تهیه و فروش محصولات کشاورزی، توسعه باغداری و سایر فعالیت‌های کشاورزی، توسعه فعالیت‌های غیر کشاورزی، شکل‌گیری صنایع تولیدی مرتبط با گردشگری، توسعه خدمات گردشگری مانند اسکان، تغذیه، توسعه و تولید صنایع دستی و ...	پیوندهای بخشی
حمایت نهادهای محلی روستایی از سرمایه‌گذاران، تسهیل شرایط مجوزهای فعالیت، سرمایه‌گذاری در خدمات عمومی، ارائه تخفیفات برای سرمایه‌گذاران، سرمایه‌گذاری در تسهیلات گردشگری، سرمایه‌گذاری در بخش ارتباطات، اطلاع‌رسانی، تسهیل فرآیند سرمایه‌گذاری در توسعه گردشگری و ...	عملکرد نهادهای محلی

Resource: (Copus, 2013., Ndabeni, 2016., IIED, 2018., Yaacoub & Alouini, 2020)

ادامه جدول ۱. شاخص‌ها و متغیرها و گویه‌های پژوهش

کیفیت ارتباطات اینترنتی، کیفیت خط دهی شبکه‌های موبایل، تأمین انرژی از قبیل برق، گاز، سوخت و ... بهبود خدمات جابجایی و انتقال مسافر از قبیل تاکسی‌های خطی و تلفنی، بهسازی و بهبود کیفیت راه‌های دسترسی به منطقه به دلیل مراجعه گردشگران و ...	توسعه ارتباطات
افزایش تعداد و کیفیت فروشگاه‌های عرضه محصولات و صنایع دستی، تأمین مکانی مشخص برای بازارهای روز و نمایشگاه‌ها، تأمین خدمات بهداشتی-رفاهی، ارائه خدمات زیرساختی به سرمایه‌گذاران در گردشگری، ایجاد مکان‌های عمومی برای استراحت گردشگران، تبلیغات برای جذب گردشگر در فضای مجازی و رسانه‌ها، تأمین امنیت گردشگران و دارایی‌های آن‌ها، ایجاد محل مناسبی برای پارک خودرو، تأمین امنیت سرمایه‌گذاران در زمینه گردشگری و ...	زیرساخت‌های عمومی گردشگری
جذب سرمایه‌های افراد شهری و خارج از منطقه در فعالیت‌های گردشگری، استقبال و پذیرش از افراد سرمایه‌گذاران غیر محلی توسط ساکنین، افزایش مالکیت زمین و مسکن توسط ساکنین شهری، افزایش سرمایه‌گذاری برای پر کردن اوقات فراغت گردشگران، جذب سرمایه‌گذاران در فعالیت‌های کوچک‌مقیاس گردشگری، جذب مهاجرت معکوس به منطقه به دلیل توسعه گردشگری و سرمایه‌گذاری در آن و ...	سرمایه‌گذاری در گردشگری
دسترسی به دانش فنی و اطلاعات برای استفاده از فرصت‌ها کارآفرینی، بهبود انگیزه کارآفرینی و خلاقیت، دسترسی به اطلاعات بازاری، تلاش برای ارتقای کیفیت خدمات و محصول، تمایل به پذیرش ریسک، افزایش قدرت رقابت، بهبود استاندارد و برند تجاری محصولات و ...	توسعه گردشگری دانش و مهارت
شکل‌گیری سرمایه و مدیریت سرمایه‌های خانوادگی، ارتقای روحیه کارآفرینی، بهبود منابع درآمدی خانوار، توسعه رستوران‌ها و تهیه غذای محلی، توسعه فعالیت‌های تجاری خرد مانند فروشگاه‌های روستایی، افزایش تعداد افراد شاغل در خدمات گردشگری، افزایش تعداد مشاغل و فعالیت‌های جدید به دلیل سرمایه‌گذاری غیربومیان، متنوع‌تر شدن زمینه‌های اشتغال در منطقه، ایجاد انگیزه برای شروع فعالیت در روستا و ...	تنوع بخشی به اقتصاد روستایی
زمینه‌سازی برای جذب افراد با ایده‌های جدید، استقبال از نوآوری در ارائه خدمات، مهیا کردن زمینه برای فعالیت هنرمندان و تولیدکنندگان صنایع دستی و هنری، استفاده از افراد دارای مهارت در مدیریت گردشگری، جذب افراد تحصیل کرده در تصمیم‌گیری‌ها و مدیریت گردشگری و ...	جذب طبقه خلاق
میزان ریسک‌پذیری در سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های گردشگری، بیمه فعالیت‌ها، ارائه آموزش‌های لازم از سوی مسئولان محلی، کارآیی مسئولان محلی روستا در مدیریت بهتر منابع محلی، همکاری مسئولان محلی روستا در تسهیل سرمایه‌گذاری گردشگری، رعایت ضوابط و استانداردها در ساخت‌وسازهای گردشگری، حمایت از کارآفرینان و سرمایه‌گذاران محلی، تسهیل موانع قانونی برای فعالیت‌های گردشگری و هنری و ...	ریسک‌پذیری

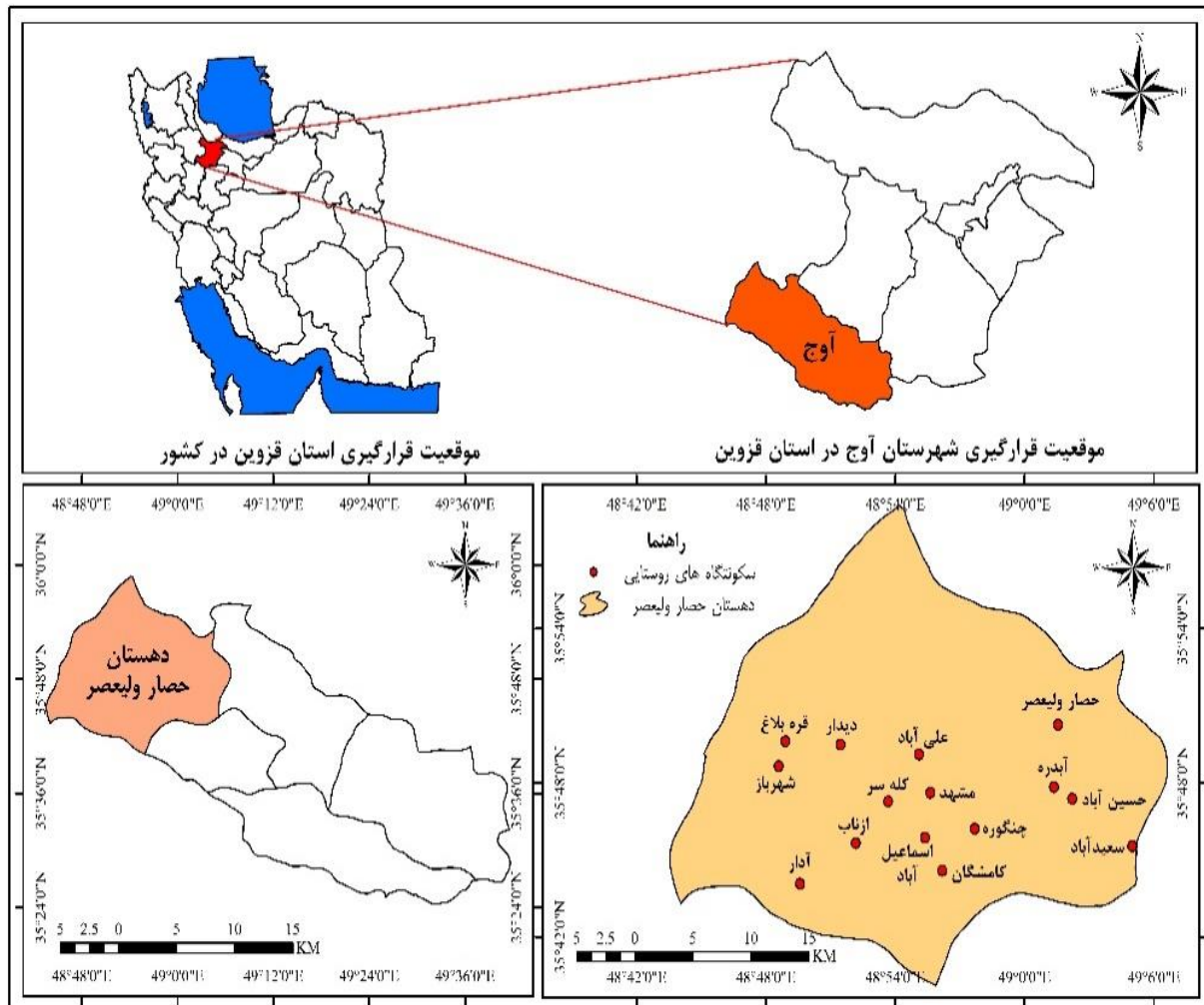
Resource: (Briones, 2017., Einali & Romiani, 2015., Einali et al., 2019)

۲.۱. معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان رزن (استان همدان)، از شرق با دهستان خرقان شرقی (شهرستان آوج) و از شمال با شهرستان‌های تاکستان و ابهر همسایه است (شکل ۱). از ۳۰ نقطه روستایی واقع در دهستان حصار ولیعصر برای مطالعه حاضر ۱۵ روستای دارای	جامعه آماری تحقیق دربرگیرنده روستاهای دارای خانه‌های دوم گردشگری دهستان حصار ولیعصر در محدوده شهرستان آوج در غرب استان قزوین است. این منطقه از غرب با شهرستان خدابنده (استان زنجان)، از جنوب با
---	---

که با بهره‌گیری از فرمول نمونه‌گیری کوکران ۲۸۵ خانوار با فرض p و q به مقدار ۰/۵۰ به عنوان نمونه انتخاب شده و پرسشنامه‌های تهیه شده با توجه به تعداد خانوار هریک از روستاهای نمونه به صورت تصادفی ساده توزیع شده است.

خانه‌های دوم گردشگری برای مطالعه انتخاب شده است. با توجه به دسترسی به روستاهای نمونه از روش تمام شماری استفاده شده است و در سطح تحلیل خانوار نیز با توجه به حجم جامعه آماری که ۱۱۶۳ خانوار ساکن دائمی است،

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱

قبل از تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای گردآوری شده از منطقه مورد مطالعه، به بررسی داده‌های آماری سرشماری‌های نفوس و مسکن و داده‌های بدست آمده از مسئولین محلی اقدام شده است. نتایج حاصل از بررسی داده‌های رسمی سرشماری نفوس و مسکن در دوره‌های آماری مختلف (جدول ۲) نشان می‌دهد که از دوره آماری ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ جمعیت روستاهای مورد مطالعه روند کاهشی شدیدی را داشته است. به طوری که، از ۶۰۵۱ نفر در سال

۳. یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق حاضر در دو بخش الف- بررسی تغییرات جمعیتی، خانوار و رابطه آن با تعداد واحدهای مسکونی در داده‌های سرشماری نفوس و مسکن (۱۳۹۵-۱۳۴۵) و ب- تحلیل داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه ارایه شده است.

بررسی داده‌های آماری دوره‌های سرشماری‌ها نفوس و مسکن

خود بازنشسته شده و به روستا برگشته‌اند. علاوه بر این، می‌توان به این نکته اشاره کرد که با توسعه ارتباطات، بهسازی راه‌های روستایی و ارائه خدماتی از قبیل برق و گاز بویژه بعد از شروع بازسازی روستاهای منطقه از سال ۱۳۸۱ و نیز ارائه اعتبارات مقاوم‌سازی و بازسازی مسکن آسیب‌دیده از زلزله و ادامه آن و نیز آب و هوای مناسب و تمایل به داشتن خانه‌های دوم و دلبستگی به زادگاه باعث شده است تا مهاجران سال‌های قبل اقدام به ساخت و ساز مسکن و بویژه ویلاهای گردشگری برای گذران اوقات فراغت کنند که می‌توان از مقایسه تعداد خانوار ساکن دائمی روستاها (۱۱۶۳) و تعداد واحدهای مسکونی موجود در روستا (۳۹۶۵) در سال ۱۳۹۵ به آن پی برد.

۱۳۴۵ به ۵۹۱۷ نفر در سال ۱۳۵۵ و ۵۰۸۵ نفر در سال ۱۳۶۵ کاهش یافته است. از طرفی دیگر، روند کاهش جمعیت در دوره آماری ۱۳۷۵ شدت گرفته و جمعیت روستاهای مورد مطالعه به ۳۲۶۹ نفر کاهش یافته و این روند در آمارهای سال ۱۳۸۵ با ۲۶۲۱ نفر پایین‌ترین تعداد جمعیت را در دوره‌های آماری نشان می‌دهد. از جمله دلایل این روند منفی می‌توان به مهاجرت روستا-شهری اشاره کرد. به طوری که، بیشتر این مهاجرت‌ها از نوع ریشه‌کنی از روستا و مهاجرت خانوادگی بوده است. از طرفی دیگر، بررسی تعداد خانوار ساکن بیانگر این واقعیت است که تعداد افراد خانواده نیز روند کاهشی داشته است که از جمله دلایل آن مهاجرت افراد جوان و نیز بازگشت افرادی است که از شغل شهری

جدول ۲. تحولات جمعیتی، خانوار و واحدهای مسکونی روستاهای مورد مطالعه

روستا	جمعیت*										خانوار*	واحدهای مسکونی
	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۵	۱۳۸۵		
حسین‌آباد	۱۴۱	۲۰۱	۱۴۵	۰	۰	۸۶	۰	۰	۰	۰	۰	۸۲
حصار ولیعصر	۹۸۹	۱۰۲۳	۹۲۰	۷۴۰	۸۳۵	۸۵۳	۷۴۰	۷۴۰	۷۴۰	۷۴۰	۷۴۰	۸۰۷
دیدار	۲۰۷	۲۸۵	۳۹۳	۴۳۳	۳۵۸	۳۲۱	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۴۳۳	۲۳۷
علی‌آباد	۴۹۱	۶۸۷	۳۹۳	۲۲۹	۱۴۳	۹۳	۲۲۹	۲۲۹	۲۲۹	۲۲۹	۲۲۹	۲۸۰
آدار	۳۰۵	۳۹۱	۴۶۰	۴۰۹	۳۸۸	۳۶۶	۴۰۹	۴۰۹	۴۰۹	۴۰۹	۴۰۹	۲۱۹
شهرباز	۸۶	۸۸	۱۶۰	۱۶۰	۱۰۱	۷۹	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۹۲
قره‌بلاغ	۲۳۳	۳۲۶	۳۳۹	۲۲۷	۱۶۵	۱۶۴	۲۲۷	۲۲۷	۲۲۷	۲۲۷	۲۲۷	۱۲۸
ازناب	۱۰۵	۱۳۹	۹۷	۴۵	۸۹	۸۹	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۹۵
چنگوره	۶۸۵	۴۸۳	۳۰۰	۱۶۷	۵۴	۳۴۸	۱۶۷	۱۶۷	۱۶۷	۱۶۷	۱۶۷	۴۰۰
اسماعیل‌آباد	۸۲۴	۷۴۱	۸۰۷	۳۶۹	۱۵۸	۳۸۱	۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹	۳۲۴
سعیدآباد	۲۱۳	۲۹۳	۲۳۴	۱۱۶	۹۳	۳۷۰	۱۱۶	۱۱۶	۱۱۶	۱۱۶	۱۱۶	۳۳۷
کامشکان	۱۱۴۳	۶۴۷	۳۵۱	۵۴	۲۹	۳۳۸	۵۴	۵۴	۵۴	۵۴	۵۴	۶۱۲
کله‌سر	۹۹	۹۳	۶۵	۵۹	۴۳	۱۱۷	۵۹	۵۹	۵۹	۵۹	۵۹	۸۹
مشهد	۳۱۲	۳۱۲	۱۷۹	۱۰۱	۷۱	۱۷۲	۱۰۱	۱۰۱	۱۰۱	۱۰۱	۱۰۱	۱۱۷
آبدره	۲۱۸	۲۰۸	۲۴۲	۱۶۰	۹۴	۱۰۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۴۶
جمع	۶۰۵۱	۵۹۱۷	۵۰۸۵	۳۲۶۹	۲۶۲۱	۳۸۷۷	۳۲۶۹	۳۲۶۹	۳۲۶۹	۳۲۶۹	۳۲۶۹	۳۹۶۵

* مرکز آمار ایران ** دهیاری روستاهای مورد مطالعه

مطالعه منجر شده است که به بازگشت بخشی از سرمایه‌های خانوار در قالب توسعه گردشگری مبتنی بر خانه‌های دوم نقش مهمی در متنوع‌سازی منابع درآمدی و اشتغال ساکنین

بنابراین می‌توان به این نکته اشاره کرد که بهبود پیوندهای روستا-شهری در سه دهه اخیر به مهاجرت معکوس خانوارها و نیز ارتقای سطح خدمات رفاهی در منطقه مورد

دائمی در روستاهای نمونه ایفا کرده است (با رخداد زلزله در سال ۱۳۸۱ و ارایه اعتبارات ساخت مسکن و خدمات زیربنایی و نیز احساس تعلق مهاجران به روستا، بیشتر آنها به ساخت خانه‌های دوم در روستاهای منطقه پرداختند کرده‌اند که می‌توان آن را با دیدگاه ویلن که معتقد است که ممکن است مصرف‌کننده کالایی را نه برای سود و بهره ذاتی آن خریداری کند، بلکه ممکن است مالکیت آن به عنوان نشانه‌ای از ثروت و موفقیت باشد (Peng, 2006) تحلیل کرد (Einali & Romiani, 2013: 53). مالکین خانه‌های دوم و تاسیسات گردشگری بیشتر سال را در مناطق شهری بسر می‌برند و برای نگهداری و حفظ آنها به استخدام افراد محلی اقدام می‌کنند.

تحلیل استنباطی داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه

بررسی ویژگی‌های جامعه نمونه نشان داد که از تعداد ۲۸۵ نفر پاسخگو به سوالات تحقیق، از لحاظ جنسیت مردان با ۸۰ درصد و گروه سنی ۳۱ تا ۵۰ سال با ۷۰ درصد بیشترین تعداد را داشته‌اند. کلیه پاسخگویان متأهل و ۷۳ درصد از آنها دارای تعداد بعد خانوار بین ۲ تا ۴ نفر بوده‌اند. وضعیت سطح تحصیلات پاسخگویان نشان داد که ۶۰ درصد افراد دارای تحصیلات راهنمایی بوده و شغل اصلی ۴۸ درصد کشاورزی بود. همچنین، ۳۸ درصد دارای املاکی در مناطق شهری بوده‌اند و کلیه پاسخگویان بیان کرده‌اند که حال حاضر بدلیل وجود فرصت‌های شغلی در روستا در اثر توسعه گردشگری برای کسب درآمد تمایل به مهاجرت ندارند.

با توجه به مبانی نظری تحقیق، شاخص‌های مرتبط با تاثیرگذاری پیوندهای روستا-شهری در توسعه اقتصاد گردشگری در روستاهای مورد مطالعه در ۷ شاخص "توسعه ارتباطات بین شهر و روستا"، "توسعه زیرساخت‌های عمومی"، ارتقای کمی سرمایه‌گذاری"، "بهبود سطح دانش و مهارت‌های کارآفرینی"، "تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی"، "جذب طبقه خلاق" و "افزایش قدرت ریسک-پذیری ساکنین دائمی" دسته‌بندی شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای، از آزمون t تک

نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به ساختار ۵ سطحی پرسشنامه (با استفاده از طیف لیکرت) داده‌های به دست آمده از ۱ تا ۵ نوسان داشت. با فرض مطلوبیت عددی ۳ (به عنوان میانگین طیف)، میانگین عددی محاسبه شده برای همه شاخص‌های تاثیرگذاری پیوندهای روستا-شهری در توسعه اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری بالاتر از مطلوبیت عددی به دست آمده است (جدول ۳). به طوری که تفاوت از حد مطلوب برای همه شاخص‌ها در سطح ۹۹ درصد معنادار بوده و تفاوت در فاصله اطمینان ۹۵ درصد در همه موارد کران پایین و بالا مثبت گزارش می‌شود. از این رو می‌توان گفت پیوندهای روستا-شهری در منطقه مورد مطالعه با توجه به شاخص‌های مورد بررسی تأثیر مثبتی بر روی توسعه اقتصاد روستایی از طریق گسترش فعالیت‌های گردشگری و بویژه گردشگری خانه‌های دوم داشته است. بررسی مقادیر میانگین عددی محاسبه شده برای شاخص‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که توسعه پیوندهای روستا-شهری از طریق بهبود ارتباطات و فناوری‌های ارتباطی با میانگین (۴/۳۶)؛ توسعه زیرساخت‌های عمومی (در اثر جمعیت‌پذیر شدن روستا (با مصاحبه‌ای که با مسئولین محلی انجام شد، به این نکته اشاره می‌شد که بیشتر مهاجران و مالکین خانه‌های دوم در موعد انتخابات به طور موقت به روستا برمی‌گردند تا با بالا نشان دادن جمعیت روستا برای دریافت خدمات رفاهی و زیربنایی روستا اقدام کنند)) با میانگین (۴/۱۷) و افزایش سرمایه‌گذاری در روستا (نوسازی خانه‌های اجدادی، ساخت ویلاها، ایجاد باغات و تاسیسات گردشگری در روستا) با میانگین (۴/۰۷) بیشترین تاثیر را در توسعه اقتصاد روستایی در اثر گردشگری در روستاهای منطقه داشته است.

جدول ۳. معناداری تفاوت از حد مطلوب نقش پیوندهای روستا- شهری در اقتصاد روستایی از طریق گردشگری

مطلوبیت عددی مورد آزمون = ۳							
فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت از حد مطلوب	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	میانگین	شاخص‌های تاثیر گذاری پیوندهای روستا- شهری در گردشگری روستایی
کران بالا	کران پایین						
۱/۳۸۲۷	۱/۳۴۰۰	۱/۳۶۱۳	۰/۰۰۰	۲۸۴	۱۲۵/۶۰۸	۴/۳۶۱۳	توسعه ارتباطات
۱/۲۰۳۵	۱/۱۴۸۷	۱/۱۷۶۱	۰/۰۰۰	۲۸۴	۸۴/۳۹۶	۴/۱۷۶۱	زیرساخت‌های عمومی گردشگری
۱/۱۰۹۲	۱/۰۲۴۶	۱/۰۶۶۹	۰/۰۰۰	۲۸۴	۴۹/۶۶۱	۴/۰۶۶۹	سرمایه گذاری در روستا
۰/۵۰۲۵	۰/۴۱۶۶	۰/۴۵۹۶	۰/۰۰۰	۲۸۴	۲۱/۰۵۸	۳/۴۵۹۶	دانش و مهارت کارآفرینی
۰/۹۸۴۹	۰/۹۲۶۱	۰/۹۵۵۵	۰/۰۰۰	۲۸۴	۶۳/۹۵۹	۳/۹۵۵۵	تنوع بخشی به اقتصاد روستایی
۰/۸۸۴۸	۰/۷۷۴۸	۰/۸۲۹۳	۰/۰۰۰	۲۸۴	۲۹/۶۹۸	۳/۸۲۹۸	جذب طبقه خلاق در روستا
۰/۳۴۴۷	۰/۲۳۷۱	۰/۲۸۰۹	۰/۰۰۰	۲۸۴	۱۲/۶۲۹	۳/۲۸۰۹	ریسک پذیری در فعالیت‌ها

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱

میانگین می‌باشد، اهمیت بالایی در تحلیل آماری می‌تواند داشته باشد. همان طور که، نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد، از بین ۷ شاخص مورد بررسی در این مطالعه، دو شاخص جذب طبقه و گروه‌های خلاق و زیرساخت‌های عمومی گردشگری در بین دو گروه از روستاهای مورد مطالعه تفاوت معناداری را در اثر پیوندهای اقتصادی روستا و شهر در منطقه مورد را دارا هستند که در هر دو شاخص میانگین گروه روستاهای واقع بر روی محور ارتباطی اصلی بالاتر گزارش شده است.

علاوه بر این، بررسی در سایر شاخص‌های مورد بررسی تفاوت معناداری در بین دو گروه روستاهای بررسی شده وجود ندارد. دلیل اصلی این عدم تفاوت را می‌توان در تاثیر گذاری توسعه گردشگری که بیشتر بر خانه‌های دوم و توسعه فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه گذاری در مناطق روستایی از سوی گردشگران که خود مهاجرین دهه‌های قبل از روستا بوده‌اند، می‌باشد. به طوری که، سرمایه گذاری این افراد فضای مناسبی را برای ساکنین دائمی برای بهبود فعالیت و کارآفرینی ایجاد کرده و گردشگران خدمات مورد نیاز خانه‌های دوم از قبیل نگهداری، تعمیرات، باغبانی و

برای بررسی نقش پیوندهای روستا- شهری در اقتصاد روستاهای گردشگری پذیر در منطقه مورد مطالعه، بر اساس شاخص‌های هفتگانه توسعه ارتباطات، زیرساخت‌های عمومی گردشگری، سرمایه گذاری، دانش و مهارت کارآفرینی، تنوع بخشی به اقتصاد روستایی، جذب طبقه خلاق و ریسک پذیری در فعالیت‌های گردشگری از آزمون t دو گروهی بهره گرفته شده است. به طوری که، گروه اول شامل ۸ روستای حسین آباد، علی آباد، دیدار، قره بلاغ، شهر باز و حصار ولیعصر (واقع در محور ارتباطی اصلی آبگرم-نوربهار- قیدار) و کامشکان و اسماعیل آباد (واقع در محور ارتباطی آوج-نوربهار- قیدار) هستند و گروه دوم دربرگیرنده ۷ روستای سعید آباد، آبدره، چنگوره، مشهد، کله سر، آدار، ازنا ب هستند که از محورهای ارتباطی اصلی واقع در محدوده دهستان حداقل دارای ۳ کیلومتر فاصله می‌باشند، است. برای بررسی برابری واریانس‌های دو گروه مورد مطالعه، مقدار معناداری آزمون لونز اهمیت به سزایی دارد. به طوری که، اگر این مقدار در آزمون لونز کمتر از ۰،۰۵ باشد، واریانس‌های دو جامعه برابر نیستند. با توجه به این که، مقدار واریانس نشان دهنده پراکندگی داده‌ها از

نظایر آن را به ساکنین دائمی روستا می‌سپارند. علاوه بر این، ساکنین دائمی در نقش تامین کننده مایحتاج ضروری، غذا، جدول ۴. آزمون تفاوت واریانس شاخص‌های تاثیرگذاری پیوندهای روستا- شهری در اقتصاد روستایی از طریق گردشگری

توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری متاثر از پیوندهای روستا- شهری		آزمون برابری واریانس لونی		آزمون t برای برابری میانگین‌ها	
F	معناداری	آماره t	معناداری	تفاوت میانگین	انحراف میانگین
۰/۳۴۲	۰/۵۵۹	۰/۷۷۵	۰/۴۳۹	۰/۱۷	۰/۲۱۶۹
۰/۳۴۲	۰/۵۵۹	۰/۷۷۵	۰/۴۳۹	۰/۱۷	۰/۲۱۶۹
۰/۵۶۷	۰/۴۵۲	۱/۷۹۳	۰/۰۷۴	۰/۰۸	۰/۴۴۳۰
۰/۵۶۷	۰/۴۵۲	۱/۷۹۳	۰/۰۷۴	۰/۰۸	۰/۴۴۳۰
۰/۲۸۸	۰/۵۹۲	۲/۲۵۵	۰/۲۵۰	۰/۹۸	۰/۴۴۳۲
۰/۲۸۸	۰/۵۹۲	۲/۲۵۵	۰/۲۵۰	۰/۹۸	۰/۴۴۳۲
۳۵/۵۹	۰/۰۰۰	۴/۴۳۰	۰/۰۰۰	۰/۲۴	۰/۵۴۰۶
۳۵/۵۹	۰/۰۰۰	۴/۴۳۰	۰/۰۰۰	۰/۲۴	۰/۵۴۰۶
۰/۱۵۹	۰/۶۹۰	۴/۰۷۵	۰/۰۰۰	۰/۱۲	۰/۲۹۰۵
۰/۱۵۹	۰/۶۹۰	۴/۰۷۵	۰/۰۰۰	۰/۱۲	۰/۲۹۰۵
۹/۱۱۷	۰/۰۰۳	۳/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۱۱	۰/۲۷۱۸
۹/۱۱۷	۰/۰۰۳	۳/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۱۱	۰/۲۷۱۸
۱/۱۹۸	۰/۲۷۵	۰/۷۸۷	۰/۴۳۲	۰/۳۴	۰/۴۳۰۰
۱/۱۹۸	۰/۲۷۵	۰/۷۸۷	۰/۴۳۲	۰/۳۴	۰/۴۳۰۰

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱

۴. بحث و نتیجه‌گیری

اجتماعی- اقتصادی و تنوع اقتصاد روستایی شده و فرصت- های مناسبی را برای توسعه منطقه‌ای مهیا سازد. به عبارت دیگر، پیوندهای روستایی- شهری از طریق بهبود پیوندهای مکانی سکونتگاه‌های روستایی و شهری و نیز توسعه فعالیت- های بخشی به نقش مکمل فضاها در توسعه کمک کند. توجه به اهمیت پیوندهای روستا- شهری در توسعه اقتصاد روستایی می‌تواند به نتایج تحقیق به شرح زیر اشاره کرد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری سرشماری- های نفوس و مسکن نشان داد که جمعیت روستاهای نمونه از دوره آماری ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ روند کاهشی شدیدی را تجربه کرده‌اند و این کاهش جمعیت در دوره آماری ۱۳۷۵ شدت بیشتری گرفته و تا دوره آماری ۱۳۸۵ ادامه یافته است. با توجه به اطلاعات دریافتی از مسئولین محلی، از

مناطق روستایی در در کشورهای در حال توسعه با چالش‌های متعددی در توسعه اقتصادی- اجتماعی از قبیل دسترسی به منابع مالی، فناوری، خدمات و زیرساخت‌های اساسی، سطح پایین استانداردهای زندگی، سطح نازل آموزش، محرومیت‌های اجتماعی، فقر نسبی بالا، حمل و نقل و نظایر آن مواجه هستند. برخی از محققان معتقدند که برای غلبه بر این چالش‌ها بایستی سیاست‌های توانمند برای بهبود ظرفیت‌های محلی در راستای سرمایه‌گذاری و ارتقای بهره‌وری روستایی و به تبع آن توسعه اجتماعی و اقتصادی توسط برنامه‌ریزان اتخاذ شود. توجه به تقویت پیوندهای روستا- شهری بدلیل تفکیک‌ناپذیر بودن فضاهای روستایی و شهری در فرآیند توسعه، می‌تواند به شکل‌گیری تحولات

بوده است. از طرفی دیگر، با توجه به معناداری تفاوت شاخص‌ها در سطح ۹۹ درصد، جهت تغییرات با توجه به تفاوت در فاصله اطمینان ۹۵ درصد در همه موارد کران پایین و بالا مثبت گزارش شده است که می‌تواند بیانگر تاثیرگذاری مثبت پیوندهای روستا-شهری در منطقه مورد مطالعه بر روی توسعه اقتصاد روستایی از طریق گسترش فعالیت‌های گردشگری و بویژه توسعه گردشگری مبتنی بر خانه‌های دوم است. نتایج بدست آمده در تحقیق حاضر با یافته‌های عینالی و رومیانی (۲۰۱۵) در مورد توسعه زیرساخت‌های عمومی روستایی، ارتقای کمی سرمایه-گذاری در روستاها و بهبود سطح دانش و مهارت‌های کارآفرینی مطابقت دارد. همچنین، در شاخص‌های تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی در روستا، جذب طبقه خلاق در روستا و افزایش قدرت ریسک‌پذیری روستاییان با یافته‌های (Einali et al, 2019)، (Bakas et al, 2020) در پرتغال و (Wadie, 2020) در اوگاندا دارای همخوانی است. علاوه بر این، در شاخص توسعه ارتباطات بین روستا و شهر و تنوع بخشی به اقتصاد روستایی با یافته‌های (Akkoyunlu, 2015) در ترکیه، (Sagynbekova, 2017) در قرقیزستان، (Chen et al, 2016) در چین و (Vaishar et al, 2015) در جمهوری چک مطابقت بالایی دارد. علاوه بر موارد بالا، نتایج حاصل از بررسی دو گروه روستاهای واقع بر روی محور اصلی ارتباطی و دارای فاصله از راه اصلی واقع در محدوده دهستان (بدلیل عبور راه اصلی آبگرم-نوربهار-قیدار و آوج-نوربهار-قیدار) از آزمون t دو گروهی بهره گرفته شده است. نتایج بدست آمده در ۷ گروه از شاخص‌های مورد استفاده نشان داد که به جز دو شاخص "جذب طبقه و گروه‌های خلاق" و "زیرساخت‌های عمومی گردشگری" در سایر شاخص‌ها تفاوت معناداری در بین دو گروه مورد مطالعه از روستا وجود ندارد. در این دو شاخص، میانگین

مهمترین دلایل بالا بودن میزان مهاجرت روستا-شهری در منطقه می‌توان به ضعف پایه‌های اقتصاد روستایی و محرومیت از دسترسی به خدمات زیربنایی از قبیل راه و ارتباطات، انرژی، خدمات آموزشی و بهداشتی اشاره کرد. بنابراین با توجه به خانوادگی بودن ماهیت مهاجرت از روستاهای منطقه، بعد جمعیت خانوار نیز روند کاهشی داشته و در مواردی نیز بازگشت افراد بازنشسته از شهر به روستا در این زمینه بی‌تاثیر نیست. علاوه بر این، افزایش تعداد خانوار و جمعیت روستایی در دوره آماری ۱۳۹۵ نشان داد که با توسعه ارتباطات، راه‌های روستایی و آرایه خدمات رفاهی و تامین اعتبارات بازسازی مسکن آسیب‌دیده از زلزله سال ۱۳۸۱ برخی از افراد مهاجرت کرده اقدام به ساخت خانه‌های جدید و بویژه ویلاهای گردشگری برای گذران اوقات کرده‌اند که می‌توان از مقایسه تعداد خانوار ساکن دائمی (۱۱۶۳) و تعداد واحدهای مسکونی موجود در روستا (۳۹۶۵) در سال ۱۳۹۵ به آن پی برد. از طرفی دیگر، نتایج بدست آمده از تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای نیز نشان دهنده تاثیر مثبت پیوندهای روستا-شهری در توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری و بویژه گردشگری خانه‌های دوم است. به طوری که، با دسته بندی شاخص‌های اثرگذاری پیوندهای روستا-شهری در ۷ دسته "توسعه ارتباطات بین شهر و روستا"، "توسعه زیرساخت‌های عمومی در منطقه"، "ارتقای کمی سرمایه‌گذاری در روستاها"، "بهبود سطح دانش و مهارت‌های کارآفرینی در بین ساکنین دائمی"، "تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی در روستا"، "جذب طبقه خلاق در روستا" و "افزایش قدرت ریسک-پذیری ساکنین دائمی روستا" و تحلیل آنها با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای این نتیجه بدست آمده است که میانگین عددی محاسبه شده برای همه شاخص‌های بررسی شده بالاتر از مطلوبیت عددی (۳ به عنوان میانگین طیف)

Asher, S., Chauvin, J. P. & Novosad, P. 2019. Rural Spillovers of Urban Growth, Inter-American Development Bank, DISCUSSION PAPER No: IDB-DP-691. https://publications.iadb.org/publications/english/document/Rural_Spillovers_of_Urban_Growth_en_en.pdf

Asher, S., & Novosad, P. 2018. Rural roads and local economic development. The World Bank.

Bakas, F.E, Duxbury, N., Silva, S., & Vinagre de Castro, T. 2020. Connecting to place through creative tourism. Communities, Cultures, and Places. Faro, Portugal: Editora Grácio.

Briones, R. M. 2017. Transformation and diversification of the rural economy in Asia. The IFAD Research Series; Philippine Institute for Development Studies: Rome, Italy.

Campos, A. C., Mendes, J., Valle, P. O. D., & Scott, N. 2018. Co-creation of tourist experiences: A literature review. Current Issues in Tourism, 21(4), 369-400.

Chen, Z., M. Lu., & P. Ni. 2016. Urbanization and Rural Development in the People's Republic of China. ADBI Working Paper 596. Tokyo: Asian Development Bank Institute.

Available:

<https://www.adb.org/publications/urbanization-and-rural-development-peoplesrepublic-china/>

Christiaensen, L., & Kanbur, R. 2017. Secondary towns and poverty reduction: refocusing the urbanization agenda. Annual Review of Resource Economics, 9, 405-419.

Colenbrander, S. 2016. Cities as engines of economic growth. The case for providing basic infrastructure and, IIED Working Paper. IIED, London. <https://pubs.iied.org/pdfs/10801IIED.pdf>

گروه بیشتر به نفع گروه روستاهای واقع بر روی محور ارتباطی اصلی بوده است که با نتایج مطالعه (Asher et al, 2019) تا حدودی مطابقت دارد. با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان پیشنهادهایی به شرح زیر در راستای اثربخشی بیشتر پیوندهای روستا- شهری در روستاهای منطقه مورد مطالعه ارائه داد: توجه به مدیریت مشارکتی از سوی مسئولان محلی با جلب نظر مالکان و صاحبان خانه‌های دوم در راستای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کارآفرینی و ایجاد فرصت‌های شغلی برای ساکنین دائمی روستا.

مدیریت تغییرات کاربری اراضی و مزارع کشاورزی و جلوگیری از تخریب آنها در راستای حفاظت از جاذبه‌های طبیعی گردشگری.

توسعه گردشگری مزرعه و گردشگری کشاورزی با توجه به پتانسیل‌های منطقه در ایجاد و توسعه انواع محصولات باغی و توسعه صنایع تبدیلی مرتبط

با توجه به استقرار برج‌های دوقلوی تاریخی مربوط به دوره سلجوقی و خانه‌های دوم متعدد در روستاهای منطقه می‌توان با تبلیغات مناسب حجم عظیمی از گردشگران در سطوح منطقه‌ای، ملی و حتی بین‌المللی را جذب منطقه کرد که تامین نیازهای آنان می‌تواند به توسعه کسب و کارها و کارآفرینی کمک کند.

تقدیر و سیاست‌گذاری

نویسندگان مقاله وظیفه خود می‌دانند از همکاری صمیمانه مسئولان روستاهای محدوده مورد مطالعه در شرایط ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ در پیشبرد پژوهش حاضر تشکر و قدردانی کنند.

۵. فهرست منابع

Akkoyunlu, S. 2015. The potential of rural-urban linkages for sustainable development and trade. International Journal of Sustainable Development & World Policy, 4(2), 20-40.

- Einali, J. & Romiani, A. 2015. Analysis of the Effects of Second Homes Tourism in Rural Areas Case study: Hesar e Valiasr County- Buein Zahra Township. *Geographical space*, 15(49), 115-136. (In Persian).
- Einali, J., Mohammadi Yeganeh, B., & Ghasemlou, H. 2019. The role of creative tourism in sustainable development of rural areas (Case study: historic-cultural villages in north-west of Iran). *Journal of Research and Rural Planning*, 8(2), 19-39. (In Persian)
- Fan, S. and Arndt, C. 2019. Revitalizing the rural economy: The power to make a change, International Food Policy Research Institute, Washington, DC 20005-3915 USA.
<https://www.ifpri.org/blog/revitalizing-rural-economy-power-make-change>
- Gebre, T., & Gebremedhin, B. (2019). The mutual benefits of promoting rural-urban interdependence through linked ecosystem services. *Global Ecology and Conservation*, 20, e00707.
- Ghani, E., Goswami, A. G., & Kerr, W. R. (2012). Is India's manufacturing sector moving away from cities? (No. w17992). National Bureau of Economic Research. <https://www.nber.org/papers/w17992>
- Giannakis, E. (2014). The role of rural tourism on the development of rural areas: The case of Cyprus. *Romanian Journal of Regional Science*, 8(1), 38-53.
- Glaeser, L., Kerr, P., & Kerr, R. (2015). Entrepreneurship and urban growth: An empirical assessment with historical mines. *Review of Economics and Statistics*, 97(2), 498-520.
- Glaeser, E. L., & Xiong, W. (2017). Urban productivity in the developing world. *Oxford Review of Economic Policy*, 33(3), 373-404.
- Collier, P., Jones, P., & Spijkerman, D. 2018. *Cities as engines of growth: Evidence from a new global sample of cities*. University of Oxford. London.
- Collins, P., & Cunningham, J. A. 2017. *Creative economies in peripheral regions*. Springer.
- Copus, C. 2013. *Leading the localities: Executive mayors in English local governance*. Manchester University Press.
- Dashper, K. (Ed.). 2015. *Rural tourism: An international perspective*. Cambridge Scholars Publishing.
- Desmet, K., & Henderson, J. V. 2015. The geography of development within countries. In *Handbook of regional and urban economics*, 5, 1457-1517.
- Diao, X., Magalhaes, E., & Silver, J. 2019. Cities and rural transformation: A spatial analysis of rural livelihoods in Ghana. *World Development*, 121, 141-157.
- Douglass, M. 1998. A regional network strategy for reciprocal rural-urban linkages: an agenda for policy research with reference to Indonesia. *Third world planning review*, 20, 1-34.
- Duxbury, N., S. Silva, & T. Vinagre de Castro. 2020. Creative tourism development in small cities and rural areas in Portugal: Insights from start-up activities. *Creating and Managing Experiences in Cultural Tourism*. World Scientific Publishing. <https://eg.uc.pt/bitstream/10316/79348/1/Creative%20tourism%20development%20in%20small%20cities%20and%20rural%20areas%20in%20Portugal.pdf>
- Einali, J. & Romiani, A. 2013. Analysis of the Effects of second homes Tourism in Rural areas case study: Hesar e Valiasr county-Buein zahra Township. *Tourism Planning and Development*, 2 (6), 52-74. (In Persian)

- sustainable development. In Report on Food in an Urbanized World Conference, 4th February 2015. <https://www.fao.org/urban-food-actions/resources/resources-detail/en/c/1043628/>
- Jones, P. 2011. The rise of the 'rural village in the city' and 'village cities' in the Pacific Region. In Asia Pacific Network for Housing Research Conference on 'Neoliberalism and Urbanization in the Asia Pacific. 8-10 December 2011, University of Hong Kong (Vol. 9), Hong Kong.
- Jones, P., Collier, P., & Spijkerman, D. 2020. Cities as Engines of Growth: Evidence from a New Global Sample of Cities. *Journal of Applied Business and Economics*, 22(2), 155-185.
- Leyk, S., Balk, D., Jones, B., Montgomery, M. R., & Engin, H. (2019). The heterogeneity and change in the urban structure of metropolitan areas in the United States, 1990–2010. *Scientific data*, 6(1), 1-15.
- Liu, Z., Wei, Y., Li, Q., & Lan, J. 2021. The Mediating Role of Social Capital in Digital Information Technology Poverty Reduction an Empirical Study in Urban and Rural China. *Land*, 10(6), 634.
- Markolf, S. A., Chester, M. V., Eisenberg, D. A., Iwaniec, D. M., Davidson, C. I., Zimmerman, R., & Chang, H. 2018. Interdependent infrastructure as linked social, ecological, and technological systems (SETSS) to address lock-in and enhance resilience. *Earth's Future*, 6(12), 1638-1659.
- Mendez-Barron, R. 2016. Economic Structure and Policy Analysis in Rural Localities of Sonora. *Agricultura Sociedad y Desarrollo*, 13(3), 411-436.
- Midgley, J. & Cazorla, A. 2012. Planning and Community Development: Case Studies, Güneralp, B., Reba, M., Hales, B. U., Wentz, E. A., & Seto, K. C. 2020. Trends in urban land expansion, density, and land transitions from 1970 to 2010: A global synthesis. *Environmental Research Letters*, 15(4), 044015.
- Haggblade, S., Hazell, P., & Reardon, T. 2010. The rural non-farm economy: Prospects for growth and poverty reduction. *World development*, 38(10), 1429-1441.
- Hall, C. M. 2007. North-south perspectives on tourism, regional development and peripheral areas. *Tourism in peripheries: Perspectives from the far north and south*, CAB International Cambridge, USA.
- Hatcher, C. 2017. Rural urban linkages: in the context of sustainable development and environmental protection. *Global Land Outlook. working paper*. <https://www.unccd.int/resources/publications/rural-urban-linkages-context-sustainable-development-and-environmental>
- Henderson, J. V. 2010. Cities and development. *Journal of regional science*, 50(1), 515-540.
- Huang, X., Zhou, Q., & Chen, X. 2014. Rural tourism-an accelerator to the coordinated development of urban and rural areas. *Journal of Chemical and Pharmaceutical Research*, 6(7), 530-534.
- IIED. 2018. Rural Urban Linkages. Retrieved from. <https://www.iied.org/rural-urban-linkages>.
- Imai, K. S., Gaiha, R., & Garbero, A. 2017. Poverty reduction during the rural-urban transformation: Rural development is still more important than urbanisation. *Journal of Policy Modeling*, 39(6), 963-982.
- Jennings, S., Cottee, J., Curtis, T., & Miller, S. 2015. Food in an urbanised world: The role of city region food systems in resilience and

- the policymaking process. Rural Economy and Land Use Programme Centre for Rural Economy School of Agriculture, Food and Rural Development Newcastle University. <https://research.ncl.ac.uk/media/sites/researchwebsites/ruralenterpriseuk/Rural%20Areas%20as%20Engines%20of%20Economic%20Growth.pdf>
- Rogerson, J. M. 2016. Maximising the local development potential of Nature Tourism accommodation establishments in South Africa, *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure* Vol. 3 (1), 1-20.
- Rollnick, R. 2010. Cities: Engines of Rural Development: Promoting Positive Rural-Urban Linkages, Integrated Development and Sustainable Urbanization Policies to realize enduring Rural Development in Developing Countries. *Habitat Debate Journal*, 2(1), 85-90.
- Saarinen, J. 2007. Tourism in peripheries: The role of tourism in regional development in Northern Finland. *Tourism in peripheries: Perspectives from the far north and south*, 41-52. CAB International Cambridge, USA.
- Saarinen, J. & Rogerson, C.M. 2014. Tourism and the Millennium Development Goals: Perspectives Beyond 2015. *Tourism Geographies*, 16 (1), 23-30.
- SACN. 2014. Series of Papers on Rural-Urban Linkages: Tourism, South African Cities Network. <https://www.sacities.net/wp-content/uploads/2020/03/Final-Report-on-Rural-Urban-Tourism2014-1.pdf>
- Sagynbekova, L. 2017. Environment, rural livelihoods, and labor migration: A case study in central Kyrgyzstan. *Mountain research and development*, 37(4), 456-463.
- Storeygard, A. 2016. Farther on down the road: transport costs, trade and urban growth in sub-Saharan Africa. *The Review of economic studies*, 83(3), 1263-1295.
- UC Berkeley– Technical University of Madrid, Published by Grupo GESPLAN-UPM ETSI Agrónomos, Ciudad Universitaria, Madrid, Spain. <http://oa.upm.es/33823/7/Planning%20and%20Comunity%20Development.pdf>
- Mulongo, L. S., Erute, B. E., & Kerre, P. M. 2010. Rural-Urban Interlink and Sustainability of Urban Centres in Kenya: A Case of Malaba Town. In 46 th ISOCARP Congress (pp. 1-16).
- Ndabeni, L. L. 2016. An analysis of rural-urban linkages and their implications for policies that sustain development in a space continuum. *Global Monitoring Report*, 1-59.
- Partridge, M., Bollman, D., Olfert, R., & Alasia, A. 2007. Riding the wave of urban growth in the countryside: Spread, backwash, or stagnation? *Land Economics*, 83(2), 128-152.
- Peng, B. 2006. A Model of Veblenian Growth, *Topics in Macroeconomics, Journal of Macroeconomics*, 6 (1): 1-23.
- Phillipson, J., Shucksmith, M., Turner, R., Garrod, G., Lowe, P., Harvey, D., & Hubbard, C. 2011. Rural economies: incubators and catalysts for sustainable growth, Centre for Rural Economy, Newcastle University, <http://www.ncl.ac.uk/guru/documents/govs-growthreview1.pdf>
- Pinzon-Salcedo, L. A., & Torres-Cuello, M. A. 2018. Community Operational Research: Developing a systemic peace education programme involving urban and rural communities in Colombia. *European Journal of Operational Research*, 268(3), 946-959.
- Relu. 2013. Rural areas as engines of economic growth: The contribution and potential of rural businesses and communities has often been overlooked in

- Yaacoub, E., & Alouini, M. S. 2020. A key 6G challenge and opportunity—Connecting the base of the pyramid: A survey on rural connectivity. *Proceedings of the IEEE*, 108(4), 533-582.
- Su, B. 2011. Rural tourism in China. *Tourism Management*, 32(6), 1438-1441.
- Tacoli, C. 1998. Rural-urban interactions: a guide to the literature. *Environment and urbanization*, 10(1), 147-166.
- Tacoli, C., & Vorley, B. 2015. Reframing the debate on urbanisation, rural transformation and food security. IIED Briefing Paper-International Institute for Environment and Development, (17281).
<https://pubs.iied.org/theme/urban>
- The Statistical Center of Iran. 1966, 1976, 1986, 1996, 2006, 2016. General census of population and housing, Tehran. Iran (In Persian).
- UN-Habitat. 2020. Enhancing Urban-Rural Linkages to Harness the Transformative Power of Urbanization for Sustainable Development, United Nations Human Settlements Programme, Urban Planning and Design Branch.
http://assets.fsnforum.fao.org.s3-eu-west-1.amazonaws.com/public/discussions/contributions/URL_flyer_2016.pdf
- Vaishar, A., Šťastná, M., & Stonawská, K. 2015. Small towns—Engines of rural development in the South-Moravian region (Czechia): An analysis of the demographic development. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 63(4), 1395-1405.
- Wadie, E. 2020. Secondary Cities: Engines of Job Creation in Uganda. World Bank, Washington, DC.
<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33728> License: CC BY 3.0 IGO
- Wakeford, R. 2013. Shaping Rural Futures – Sustainable Development for Region-Wide Benefit, 65-86. Published by Ministry of Regional Development, Warsaw.
<https://www.hutton.ac.uk/sites/default/files/files/andrew's%20article-%20warsaw.pdf#page=31>